Een kijkje bij de Nobelprijsuitreiking

Afgelopen zondag, 10 december, was het weer zover: de jaarlijkse Nobelprijsuitreiking, waar de laureaten van Natuurkunde, Scheikunde, Geneeskunde, Literatuur en Economie in één ceremonie hun prijzen uitgereikt krijgen. QU-redacteur Renske Wierda mocht erbij aanwezig zijn, en doet verslag over hoe zo'n uitreiking precies in z'n werk gaat.

Afbeelding 1. Het Konserthuset, uitgedost met duizenden lichtjes. Eigen foto.

Twee weken geleden kreeg ik een mailtje in mijn universiteitsmailbox, afkomstig van een van de professoren van de groep in Stockholm waar ik tegenwoordig werk, en geadresseerd aan alle PhD-studenten en postdocs van onze groep: wie was er geïnteresseerd in het bijwonen van de Nobelprijsuitreiking? De prof, Mark, wist nog niet hoeveel plaatsen hij zou kunnen regelen, maar hij zou zijn best doen. Uiteindelijk bleken er voldoende plaatsen te zijn voor alle zes de geïnteresseerden, waaronder ikzelf, en daarmee kon de stress over outfits beginnen.

De uitreiking is ieder jaar op 10 december, de sterfdag van Alfred Nobel, in het Konserthuset Stockholm (zie afbeelding 1). Als wij daar aankomen vanaf de metro treffen we een afgezet plein aan, met een rij mensen in lange jurken en rokkostuums buiten de hekken. Het heeft hier de afgelopen paar weken hard gevroren en veel gesneeuwd, maar sinds een paar dagen is het licht aan het dooien. Het gevolg hiervan is dat op alle straten en trottoirs een (vaak bruine) slush ligt. Veel mensen hebben dan ook verstandige schoenen aan onder hun fancy kleding, en een tasje met mooie schoenen voor binnen in de hand.

Nadat we binnen zijn gelaten, worden we doorgestuurd naar een set trappen die naar het tweede balkon leiden, waar onze plaatsen zijn. Bij de garderobe is het even zoeken naar een plek om van schoenen te wisselen, maar uiteindelijk zijn we op tijd op onze plek. Mijn uitzicht is helaas niet iets waarover je naar huis zou schrijven (zie afbeelding 2), maar het verbreekt wel de serieuze ambiance van het evenement een klein beetje, op een manier die ik zelf erg kan waarderen. Het eerste wat we doen is over de leuning hangen en zoeken naar Mark, die als lid van het Nobelcomité ergens op het podium zit. De ceremonie begint vrij snel, met de Zweedse koning en koningin die vanaf rechtsonder komen binnenlopen, iets wat wij pas doorhebben als iedereen opeens gaat staan. Dit is een constant thema gedurende de uitreiking: opstaan en weer gaan zitten wanneer het koninklijk paar dit doet. Helaas zitten ze voor mij verstopt achter de balustrade, waardoor er een soort element van verrassing in de ceremonie zit. Gaan we opstaan? Gaan we zitten? Iedere keer toch weer even spannend.

Afbeelding 2. De uitreiking in volle gang. Mijn uitzicht tijdens de ceremonie, featuring ’s werelds meest onhandige pilaar. Eigen foto.

Na het koninklijk paar komen de Nobelprijslaureaten binnenlopen. Er staat een rijtje comfortabele rode stoelen op het podium voor hen klaar, verstopt achter ’s werelds meest onhandig geplaatste pilaar. Hierna kan het officiële programma beginnen: een afwisseling van speeches, medaille-uitreikingen en klassieke muziek. De uitvoeringen van het Royal Stockholm Philharmonic Orchestra en zangeres Julia Sporsén alleen al maken de ceremonie zeer de moeite waard, maar de speeches mogen er ook zeker wezen.

Voor iedere Nobelprijs vertelt een lid van het Nobelcomité waarvoor de prijs precies wordt uitgereikt. Bij natuurkunde ging het verhaal bij de prijs over de attoseconden, de allerkortste tijdschaal die we ooit hebben waargenomen. Een prachtige illustratie van hoe bizar deze tijdschaal is, komt van professor Eva Olsson tijdens haar speech:

> A heartbeat lasts for one thousand thousand thousand thousand thousand thousand attoseconds. This is the same number of seconds since the universe came into existence.

Er is ook plek voor een grapje tijdens de speeches. Professor Heiner Linke heeft zijn nagels gelakt voor een unieke uitleg van quantum dots, voor de Nobelprijs voor de Scheikunde. De toon bij de Nobelprijs voor de Geneeskunde is een stuk serieuzer, omdat de uitvinding van mRNA vaccins waarvoor die prijs wordt toegekend, voor altijd gelinkt zal zijn aan de coronacrisis. Over de speech voor de Nobelprijs voor de Literatuur kan ik je helaas niet veel vertellen, aangezien die in het Zweeds werd gegeven. Waarom, geen flauw idee, maar laureaat Jon Fosse is Noors en kon het dus waarschijnlijk prima volgen. Als laatste wordt de Nobelprijs voor de economie uitgereikt, met mijns inziens de meest krachtige speech van de avond. "*It's. About. Time.*", over de participatie van vrouwen in de beroepsbevolking.

Na iedere speech mogen de laureaten één voor één naar voren lopen, om de medaille en het diploma van de Zweedse koning te ontvangen, steeds gevolgd door luid applaus. Dit zijn uiteindelijk de mooiste momenten van de ceremonie. Iedere laureaat heeft iets unieks toegevoegd aan deze wereld, een impact gemaakt. Soms alleen, soms als onderdeel van een grotere onderzoeksgroep. De drijfveren van de vooruitgang. En al dat harde werk, erkend door het Nobelcomité, die erkenning weer uitgestraald door het publiek terwijl de laureaten een buiging maken.

Als afsluiting wordt het Zweedse volkslied gespeeld, waarna de hele gebeurtenis voor ons alweer over is. Het is tijd om in de rij te staan voor het toilet en de garderobe, de mooie schoenen weer om te wisselen voor verstandige, en de metro terug naar huis te pakken. Voor de laureaten en een groot deel van de aanwezigen is de avond nog maar net begonnen: eerst een banket in het Stockholmse stadhuis, gevolgd door een afterparty georganiseerd door studenten. De laureaten hebben er nu al een week van bezigheden op zitten, dus ik hoop dat ze vanavond hebben kunnen genieten. Ik vond het in ieder geval geslaagd.

Kijk de uitreiking van de Nobelprijzen terug op YouTube: